

РЕЦЕНЗІЯ

**на дисертаційну роботу Ковалевського Ігоря Євгеновича
«Формування професійної мотивації в майбутніх менеджерів у процесі
вивчення фахових дисциплін», подану на здобуття наукового ступеня
доктора філософії в галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю
011 Освітні, педагогічні науки**

У сучасних умовах докорінної трансформації системи вищої освіти України, яка супроводжується інтенсивною інтеграцією до європейського освітнього простору та невідступним зростанням вимог до якості підготовки фахівців, проблема формування професійної мотивації набуває особливої гостроти. Нинішній динамічний ринок праці потребує не просто виконавців, а професіоналів, які володіють не лише глибокою системою фахових знань та практичних умінь, а й мають сформовану внутрішню мотивацію до діяльності, виявляють щире прагнення до саморозвитку та готові брати на себе відповідальність за складні управлінські рішення.

Особливого значення цей аспект набуває в контексті підготовки менеджерів. Їхня майбутня робота - це постійний простір високої відповідальності, що вимагає стратегічного мислення, майстерності в комунікаціях та хисту до управління людськими ресурсами. Професійна мотивація тут виступає не просто як стимул, а як фундамент успішного становлення особистості, що визначає зацікавленість студента у навчанні та його реальну готовність до виконання управлінських функцій у майбутньому. Проте, аналізуючи сучасну освітню практику, мусимо констатувати, що потенціал фахових дисциплін у питанні стимулювання мотивації здобувачів наразі використовується далеко не повністю. Саме це зумовлює нагальну потребу в науковому переосмисленні педагогічних умов та пошуку нових методів роботи. Отже, актуальність дисертації І. Є. Ковалевського не викликає сумнівів, оскільки вона пропонує як теоретичне обґрунтування, так і практичні шляхи вирішення цієї важливої проблеми.

Представлена дисертаційна робота відзначається логічною послідовністю та стрункою архітектурою, що цілком відповідає визначеній меті. Структурно праця складається з ґрунтового вступу, двох взаємопов'язаних розділів, загальних висновків, розлогого списку використаних джерел та змістовних додатків. Список літератури, що налічує значну кількість найменувань, демонструє широку обізнаність автора з доробком вітчизняних і зарубіжних вчених, що підкреслює фундаментальність теоретичної бази. Наочність матеріалу забезпечується таблицями та рисунками, які суттєво полегшують сприйняття складних результатів дослідження.

У вступній частині автор обґрунтовує вибір теми, чітко формулює об'єкт, предмет та мету дослідження. Особливої уваги заслуговує наукова новизна та практичне значення отриманих результатів, а також детальний опис апробації основних положень роботи. Логіка наукового пошуку в основній частині вибудована від глибокого теоретичного осмислення феномену мотивації до практичної перевірки запропонованих педагогічних умов в реальному освітньому процесі.

Перший розділ дисертації зосереджений на теоретичному аналізі проблеми. Автор провів серйозну роботу, аналізуючи наукові підходи до розуміння сутності мотивації як складного психолого-педагогічного феномену. У тексті детально розглядаються класичні та сучасні теорії, що пояснюють структуру, функції та механізми формування професійної спрямованості особистості. На основі цього аналізу автору вдалося узагальнити наявні підходи та визначити власну концептуальну лінію дослідження. Важливим теоретичним внеском є уточнення змісту поняття «професійна мотивація майбутніх менеджерів», яке автор розглядає як складне інтегративне утворення, де тісно переплетені потреби, інтереси, цінності та цілі студента.

Варто відзначити ґрунтовність підходу до визначення структури мотивації, де виокремлено ціннісно-мотиваційний, когнітивний, емоційно-

вольовий та діяльнісний компоненти. Це дає змогу бачити процес формування мотивації не лінійно, а комплексно. Також автором розроблено критерії та показники сформованості професійної мотивації, що дозволило перевести дослідження з площини теорії в площину точних вимірювань. Важливою складовою підрозділу є представлення результатів емпіричного дослідження, спрямованого на виявлення особливостей формування професійної мотивації майбутніх менеджерів у процесі вивчення фахових дисциплін. Автором проведено діагностику мотиваційної сфери здобувачів освіти, що дозволило визначити рівні сформованості професійної мотивації, виявити домінуючі мотиви навчальної діяльності та окреслити проблемні аспекти мотиваційного розвитку студентів.

Окремий акцент у розділі зроблено на можливостях саме професійно орієнтованих дисциплін. Автор переконливо доводить, що їх зміст та використання інтерактивних методів навчання є потужним важелем впливу на свідомість майбутніх управлінців.

Перший розділ має логічну структуру, відзначається достатнім рівнем опрацювання наукових джерел та створює теоретичне підґрунтя для подальшого розгортання дослідження у другому розділі дисертації.

Другий розділ дисертації присвячено експериментальній перевірці ефективності запропонованих педагогічних умов формування професійної мотивації в майбутніх менеджерів у процесі вивчення фахових дисциплін.

Автор розкриває зміст і особливості їх реалізації в освітньому процесі закладу вищої освіти, пропонує відповідні форми і методи організації навчальної діяльності студентів, які спрямовані на активізацію їхньої пізнавальної діяльності та підвищення зацікавленості у майбутній професійній діяльності. Зокрема, у роботі запропоновано використання інтерактивних методів навчання, елементів практикоорієнтованої підготовки, що сприяють формуванню позитивної мотивації до професійної діяльності.

В дослідженні детально описано організацію освітнього процесу під час експериментальної роботи, зокрема впровадження педагогічних підходів і

методичних прийомів, спрямованих на підвищення зацікавленості студентів у майбутній професійній діяльності. Значна увага приділяється активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів у процесі вивчення фахових дисциплін, створенню умов для формування усвідомленого ставлення до професійної підготовки та розвитку внутрішньої мотивації до навчання.

Представлені результати формувального етапу експерименту дозволяють зробити висновки щодо ефективності запропонованих педагогічних умов та підтвердити доцільність їх використання в освітньому процесі закладів вищої освіти під час підготовки майбутніх менеджерів.

Загалом другий розділ характеризується послідовністю викладу матеріалу та демонструє прагнення автора поєднати теоретичні положення дослідження з їх практичною реалізацією в освітньому процесі.

Важливо підкреслити, що дисертація має виразну практичну спрямованість. Запропоновані методичні матеріали, рекомендації щодо організації освітнього процесу, інтеграції мотиваційних механізмів у фахові дисципліни можуть бути безпосередньо використані у діяльності закладів вищої освіти, що здійснюють підготовку менеджерів.

Достатньо високо оцінюючи наукові результати дисертаційної роботи Ковалевського Ігоря Євгеновича вважаємо за доцільне висловити такі зауваження та побажання:

1. У підрозділі 1.1 дисертації представлено ґрунтовний аналіз наукових підходів до проблеми формування професійної мотивації майбутніх менеджерів. Разом з тим окремі положення теоретичного аналізу могли б бути подані більш узагальнено з чіткішим виокремленням авторської позиції щодо трактування ключових понять дослідження.

2. У першому розділі подано емпіричні аспекти вивчення проблеми професійної мотивації, однак доцільним було б більш детально охарактеризувати методичний інструментарій дослідження, зокрема процедуру добору респондентів, обґрунтування вибірки та особливості проведення діагностичних методик.

3. У дисертації представлено результати дослідження стану сформованості професійної мотивації майбутніх менеджерів. Водночас окремі результати діагностики могли б бути подані у більш систематизованому вигляді (у формі узагальнювальних таблиць, порівняльних характеристик або схем), що сприяло б кращій наочності поданого матеріалу.

4. Аналіз отриманих результатів має переважно описовий характер. Доцільно було б посилити аналітичну складову дослідження шляхом більш глибокого інтерпретування отриманих даних та їх співвіднесення з результатами сучасних наукових досліджень у галузі професійної мотивації.

5. У другому розділі автор обґрунтовує педагогічні умови формування професійної мотивації майбутніх менеджерів у процесі вивчення фахових дисциплін. Разом з тим окремі аспекти їх практичної реалізації в освітньому процесі могли б бути висвітлені більш детально, зокрема через наведення конкретних прикладів організації навчальної діяльності студентів.

6. У другому розділі для реалізації третьої педагогічної умови запропоновано використання міні-лекцій як одного із засобів активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів та розвитку їхньої професійної мотивації. Водночас доцільно було б більш чітко розкрити методику їх проведення, структуру, а також показати їх відмінність від традиційних лекційних форм навчання.

Висловлені зауваження не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційної роботи. Дисертаційна робота Ковалевського Ігоря Євгеновича «Формування професійної мотивації в майбутніх менеджерів у процесі вивчення фахових дисциплін» є завершеним самостійним дослідженням актуальної проблеми, що має вагомим теоретичне та практичне значення. Дисертаційна робота відповідає вимогам до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії, затверджених Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022 р. «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», а її

автор Ковалевський Ігор Євгенович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки.

РЕЦЕНЗЕНТ

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри педагогіки

ДЗ «Луганський національний

університет імені Тараса Шевченка»

Вікторія ШВИРКА

Підпис *Шширка Вікторія*
Засвідчую
Начальник відділу кадрів *Шширка Вікторія*
ДЗ "Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка"

